

Ukinitev Akademije znanosti za trajnostni razvoj Slovenije kot nacionalne znanstvene institucije brez evalvacije in brez dialoga, je nesprejemljiva

Predsedstvo Akademije znanosti za trajnostni razvoj Slovenije (AZTRS), ustanovni člani in članice odločno nasprotujemo osnutku Zakona o prenehanju Akademije znanosti za trajnostni razvoj Slovenije (EVA 2026-3370-0001) in pozivamo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino, naj predlog v sedanji obliki umakne iz nadaljnjega postopka.

Republika Slovenija je AZTRS z zakonom ustanovila junija 2025 zaradi obstoja javnega interesa za posebno institucijo, namenjeno povezovanju znanstvenikov različnih disciplin pri obravnavanju vprašanj trajnostnega razvoja. Dobro leto pozneje je predlagana njena popolna ukinitev, ne da bi bila predstavljena neodvisna strokovna evalvacija delovanja akademije, jasni vsebinski razlogi za prenehanje, možne alternative in celovita presoja posledic za slovenski znanstveni prostor in mednarodno sodelovanje.

Posebej zaskrbljujoč je način vodenja postopka. AZTRS je 6. julija 2026 prejela obvestilo o nameravanem začetku postopka za njeno prenehanje. Že naslednji dan, 7. julija, je predsedstvo akademije ministrstvo zaprosilo za sestanek, na katerem bi predstavilo aktivnosti akademije ter se seznanilo z razlogi za tako daljnosežno odločitev. Odgovora vse do danes ni prejelo. Namesto neposrednega dialoga je bil osnutek zakona 19. avgusta objavljen na portalu eDemokracija, rok za pripombe pa je bil določen že do 21. avgusta. Takšen način odločanja ne dosega standardov odprtega, strokovno utemeljenega in transparentnega oblikovanja javnih politik na področju znanosti. Če vlada dobro leto pozneje sprejema diametralno nasprotno odločitev, bi pričakovali pojasnilo, kaj se je v enem letu tako bistveno spremenilo, da javni interes, zaradi katerega je bila AZTRS ustanovljena, ne obstaja več. Iz predloženega gradiva razlogi za prenehanje niso razvidni, kot tudi ne, katere naloge AZTRS naj ne bi ustrezno izvajala, katerih ciljev naj ne bi dosegla, po kakšnih kriterijih in če sploh je bilo njeno delo evalvirano.

Podnebne spremembe, energetske prehode, umetna inteligenca, demografske spremembe, migracije, prehranska in energetska varnost, varovanje naravnih virov in biotske raznovrstnosti so med seboj povezana vprašanja, ki jih ni mogoče reševati znotraj ene same znanstvene discipline in tudi trajnostni razvoj ni kratkoročna politična tema. Prav zato država potrebuje institucije, ki povezujejo interdisciplinarno ter omogočajo dolgoročen strokovni premislek, ki daleč presega posamezne politične mandate in parcialne interese. Ukinjanje institucije, ustanovljene prav z namenom povezovanja, brez predhodne strokovne presoje njenega dela in razvojnega potenciala, postavlja resno vprašanje odnosa države do znanosti in dolgoročne razvojne politike.

AZTRS ima poleg domačega vzpostavljeno tudi mednarodno znanstveno sodelovanje in je članica Sustainable Development Solutions Network, ki deluje pod okriljem OZN. Ukinitev bo pri mednarodnih partnerjih zagotovo pod vprašaj postavila stabilnost in predvidljivost slovenskega institucionalnega okolja za znanost. Da takšne odločitve vplivajo tudi na verodostojnost države kot partnerice pri dolgoročnih raziskovalnih in akademskih povezavah verjetno ni potrebno posebej izpostavljati.

Predsedstvo AZTRS, članice in člani akademije, ki s svojim strokovnim, znanstvenim in družbenim delovanjem pomembno prispevamo k razvoju slovenske znanosti, krepitvi raziskovalnega in intelektualnega prostora ter uveljavljanju Slovenije v širšem evropskem in mednarodnem okolju zato pozivamo pristojno ministrstvo, da se osnutek zakona umakne iz nadaljnjega postopka.

zasl. prof. dr. Rado Bohinc, prof. dr. Boris Cizelj, zasl. prof. dr. Lucija Čok, zasl. prof. dr. Martin Čopič, prof. dr. Jože P. Damijan, prof. dr. Mladen Dolar, akad. prof. dr. Igor Emri, prof. dr. Andreja Gomboc, prof. dr. Milena Horvat, prof. Jana Javornik, PhD, zasl. prof. dr. Maca Jogan, prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj, dr. Tomaž Kalin, prof. dr. Aleksandra Kanjua Mrčela, zasl. prof. dr. Andrej Kirn, dr. Zdenko Kodelja, prof. dr. Bogomir Kovač, prof. dr. Tamara Lah Turnšek, zaslužna znanstvenica, zasl. prof. dr. Franc Lobnik, prof. dr. Vlado Miheljak, prof. dr. Vesna Mikolič, akad. zasl. prof. dr. Zdravko Mlinar, zasl. prof. dr. Stane Pejovnik, prof. dr. Dragan Petrovec, akad. prof. dr. Jože Pirjevec, prof. dr. Rado Pišot, zasl. prof. dr. Dušan Plut, zasl. prof. dr. Danijel Rebolj, prof. dr. Božo Repe, zasl. prof. dr. Ciril Ribičič, zasl. prof. ddr. Rudi Rizman, prof. Nada Rožmanec Matičič, prof. dr. Svetlana Slapšak, zasl. prof. dr. Lojze Sočan, akad. prof. dr. Slavko Splichal, prof. dr. Peter Stegnar, prof. dr. Veronika Stoka, zasl. prof. dr. Ivan Svetlik, prof. dr. Darko Štrajn, zasl. prof. dr. Niko Toš, prof. ddr. Boris Turk, prof. dr. Dušan Turk, prof. dr. Goran Turk, akad. prof. dr. Vito Turk, zasl. prof. dr. Danilo Türk, zasl. prof. dr. Lojze Ude,izr. prof. dr. Vesna V. Godina, prof. dr. Mitja Žagar.